

K OHLASU VÝZVY DVA TISÍCE SLOV V ZÁPADNÍCH ČECHÁCH

Alfred Hyna

Úvodem

Pokus o reformu socialismu v západních Čechách již přestal být zcela bílým místem. Jeho průběh a hodnocení podává nedávno vydaná publikace autora článku.¹ Avšak řada problémů z této tematiky si zaslouží hlubší rozbor a zároveň také podrobnější podání v podobě dění nejen v kraji, ale i jednotlivých okresech. To se týká také reakce na výzvu Dva tisíce slov začátkem léta 1968 v západočeském regionu.²

Výzva Dva tisíce slov představovala jeden z nejvýznamnějších dokumentů v procesu reformy. Jejím autorem byl spisovatel a novinář Ludvík Vaculík. Text podepsali přední představitelé vědy kultury a sportu. Výzva na jedné straně vyjadřovala podporu Dubčekova křídla ve vedení KSČ. Na druhé straně však směřovala i za rámec oficiální politiky vymezené Akčním programem KSČ.³ Její text zřetelně naznačoval možnost pokračovat v reformním procesu bez ohledu na komunistické vedení a v případě potřeby i proti jeho zájmům. Zároveň se právě zveřejnění tohoto textu stalo pro sovětské vedení vítanou záminkou k tvrdšímu postupu v jednání s československými proreformními představiteli.⁴

Vybraná tematika pochopitelně nemohla být ukázána na postoji všech významných orgánů a složek společenského života v kraji. To by nebylo v rámci výzkumu jednoho badatele ani časově možné. Navíc řada pramenů není dochována. Zvláště citelná je pochopitelně absence dokumentů organizací nově vzniklých v průběhu "Pražského jara 1968" (KAN, K 231 aj.). Autor se zaměřil především na ohlas výzvy Dva tisíce slov v orgánech a organizacích Komunistické strany Československa (KSČ), jejichž představitelé také na západě Čech tehdy stáli v čele procesu reformy. Vedle podání této problematiky celokrajově usiluje studie rovněž o příklady z jednotlivých okresů. Autor věnoval pozornost i postojům některých krajských orgánů a hlavních proreformně orientovaných skupin obyvatelstva (dělnictvo velkých závodů, inteligence).

Zpracování studie se pochopitelně opírá o archivní fondy ve Státním oblastním archivu v Plzni. Ve větší míře však musel být využit také dobový tisk. Postoje k výzvě Dva tisíce slov ze strany nejvyšších krajských orgánů totiž

nejsou příliš výrazně doloženy, čehož příčiny budou nastíněny níže. Citelný problém představovala skutečnost, že většina západočeských okresních archivů zatím neměla dokumenty okresních výborů zpřístupněné pro badatele.⁵ Přitom právě na okresních konferencích KSČ koncem června byla reakce na výzvu dosti výrazná. I to muselo být kompenzováno důkladnějším studiem zpráv v západočeských denících a týdenících. Nicméně i tento dosavadní stav pramenné základny lze pokládat za dostatečný k celkovému zhodnocení dané problematiky v rámci tehdejšího Západočeského kraje.

Situace v západních Čechách začátkem léta 1968

Reformní proces se v západních Čechách po počátečním tápání daném hlavně nedostatečnou informovaností výrazněji rozběhl od konce března 1968. Jeho představitelé ve vedení kraje dokázali vedle kritiky předlednové politiky zaujímat i sebekritická stanoviska. Podporovali všechny tradiční reformní kroky v rámci "Pražského jara". Na druhé straně však úzkostlivě dbali, aby nedošlo k ohrožení vedoucí role KSČ iniciativami ostatních politických stran a zájmových sdružení. Ve srovnání s některými jinými regiony (zejména Praha a Severomoravský kraj) v západních Čechách nevystupovali aktivně odpůrci procesu obrody. Proreformní vedení zde mělo dostatečnou autoritu, byť se snažilo vyvarovat se odklonu od oficiální polednové politiky tím či oním směrem.⁶

Oporou reformních kroků se stalo zejména předsednictvo Krajského výboru (KV) KSČ v Plzni pracující ve složení: Ladislav Karda (vedoucí tajemník), Ladislav Jáně, Jaroslav Janeček, Antonín Krofta, Rudolf Kubáček, Jarmila Luxová, Karel Novotný, Jaroslav Plomer, Antonín Samek, Jan Vencovský, Zdeněk Žižka. Iniciativně vystupovali také někteří tajemníci okresních výborů KSČ (Josef Metlička - Plzeň - město, Leopold Pavelka - Karlovy Vary, Miloslav Zvěřina - Sokolov) a řada funkcionářů jiných orgánů (předseda Západočeského krajské národního výboru Jan Pelnář, předseda Krajského výboru Národní fronty Rudolf Kubáček, šéfredaktor deníku Pravda Jan Vencovský, ředitel plzeňského rozhlasu Vladimír Semrád a jiní).

V západních Čechách se poměrně rychle rozběhla i činnost nekomunistických stran, zájmových sdružení a občanských iniciativ. Zejména zdejší novináři a odbory dávali podněty i ústředním orgánům při prosazování nových opatření. Jinak však²⁵nekomunistické složky musely

pracovat v mezích možností daných západočeským komunistickým vedením, které se pevně drželo pokynů z ÚV KSČ a nehodlalo nechat "nezávislou veřejnost" ohrozit vedoucí úlohu KSČ.⁷

Hlavní podoby ohlasu výzvy Dva tisíce slov

Výzva Dva tisíce slov vyšla dne 27.6. v Literárních listech, Mladé frontě, Práci a Zemědělských novinách. Tentýž den k ní zaujalo oficiální stanovisko předsednictva Ústředního výboru (ÚV) KSČ. V něm se odrazily obavy, že manifest povede k nárůstu sovětského tlaku. Členové předsednictva ÚV (PÚV) při hodnocení jeho textu uváděli, že "neobsahuje nové pozitivní myšlenky, může ohrozit akční program a vyjadřuje nedůvěru v čestnost politiky nového vedení KSČ a státu".⁸ Zároveň ale předsednictvo ÚV ve svém prohlášení vyjádřilo odhodlání stát pevně na zásadách politického řešení situace cestou akčního programu a sjednocování komunistů i ostatních na této základně. Smířlivější postoje k Dva tisíce slov zaujímal Alexndr Dubček a Josef Smrkovský. Stanovisko předsednictva bylo publikováno 28. 6. Avšak v nižších organizacích KSČ jej předstihl dálnopis sestavený tajemníkem ÚV Aloisem Indrou, jenž šel za rámec výše uvedeného prohlášení předsednictva. Hodnotil výzvu Dva tisíce slov jasně jako "provokační akt směřující ke kontrarevoluci". Tím mělo být dosaženo vyvolání hysterie z nebezpečí "protisocialistických sil" právě v předvečer mimořádných okresních a krajských konferencí KSČ v regionech. Odmítnutí výzvy Dva tisíce slov vyjadřovala i stanoviska Národního shromáždění a vlády republiky. Nižší složky KSČ a mimořádné konference měly text výzvy podle pokynů shora de facto odmítnout.

V tehdejším Západočeském kraji měla širší veřejnost možnost přečíst si text výzvy Dva tisíce slov 27. 6. ve výše zmíněných novinách a stanovisko předsednictva ÚV k němu následující den. V nejčtenějším tisku kraje Pravdě (tehdy deník KV KSČ v Plzni) se však prohlášení PÚV objevilo až 29. 6.⁹

Přesto lze již 28. 6. doložit v západních Čechách reakci na výzvu i na postoje ústředních orgánů k ní. Nejvýraznější to bylo ze strany pracovníků Oborového podniku (OP) Škoda a také řady základních organizací (ZO) KSČ. Z OP Škoda vzešla 28. 6. řada rezolucí zaslaných ÚV KSČ, Národnímu shromáždění (NS) a vládě. Vesměs vyjadřovaly podporu výzvy a stavěly se proti jejímu odsouzení. 1267 pracujících ranní i odpolední směny tohoto podniku odeslalo rezoluci založenou podle jejího²⁶textu na pozorném pročení Dva

tisíce slov. Výzvu zde podepsaní hodnotili jako "vyjadřující naše přesvědčení". Zároveň jednoznačně odmítli hlasy řady poslanců NS - zejména generála Samuela Kodaje - označující výzvu jako kontrarevoluční.¹⁰ Dále autoři rezoluce upozornili na nebezpečí, že výzvě Dva tisíce slov je takovými přístupy "dáván jiný smysl, než ve skutečnosti má, což vede k potlačování úsilí o demokracii". Rovněž označili zmíněné názory poslanců za "nereprezentující zájmy většiny voličů" a dali přímý podnět k urychlení voleb do NS. V podobném duchu odeslalo tentýž den rezoluci 366 pracujících závodu v Plzni-Doudlevcích. Ještě výrazněji se k podpoře výzvy vyslovili účastníci aktivu odborářů Odboru projektů investic OP Škoda. V textu jejich rezoluce bylo uvedeno: "Plně se ztotožňujeme s otevřenými slovy uvedeného článku a nechápeme negativní vystoupení gen. Kodaje a dalších...Dle našeho názoru nevyzývá článek ke kontrarevoluci, ale žádá všechny občany k podpoře obrodného procesu...Vyzýváme všechny občany, aby se ke článku Dva tisíce slov vyjádřili". Z 88 přítomných se na aktivu 78 vyjádřilo pro text rezoluce a ani ze zbytku se nikdo nepostavil proti ní.¹¹

V dalších dnech již lze ve Škodovce hovořit ve vztahu k Dva tisíce slov o poněkud opatrnějších přístupech. Některé jeho odstavce tu hodnotili jako sporné a ne právě šťastně formulované, z čehož údajně "pramenila příliš ostrá formulace nesouhlasu z centra". Nicméně i nadále v největším podniku kraje nedošlo k prokazatelné podpoře odmítavého stanoviska ústředních orgánů. Naopak ještě 5. 7. psal Škodovák (časopis pracujících Plzeňských závodů OP Škoda) v souvislosti s tímto stanoviskem o "nedostatečném pochopení pro odlišné názory v rámci tolik prospěšného dialogu" a o "zbytečném vyvolávání hysterie".¹²

V případě prakticky jasně podpůrného stanoviska pracovníků Škodovky v Plzni k výzvě Dva tisíce slov sehrála svou roli samozřejmě skutečnost, že právě dělnictvo představovalo spolu s inteligencí hlavní složky vyjadřující přímou podporu procesu reformem. V západních Čechách to ještě umocňovala skutečnost, že zde bylo výraznější zastoupení obyvatelstva do šedesáti let než ve většině jiných regionů Čech.¹³ To se promítlo i mezi západočeským průmyslovým dělnictvem. Značná část mladších a kvalifikovaných dělníků, kteří nepamatovali dobu před únorem 1948, výrazně podporovala reformní kroky. Menší zastoupení starších dělníků, u nichž bylo pochopení pro ně podstatně menší, vedlo k tomu, že na rozdíl od některých jiných regionů (Praha, Severní Morava) nedocházelo v západočeských²⁷ průmyslových závodech k

názorovým střetům ve vztahu k procesu obrody. Protože zmiňovaný dálnopis odsuzující Dva tisíce slov byl určený organizacím KSČ, reagovaly širší skupiny dělníků hlavně na stanovisko NS. Pohotová byla hned po vydání výzvy i neouhlasného stanoviska PÚV také reakce řady základních organizací KSČ na pracovištích i v místech. K té došlo rovněž již 28. 6. O tom svědčí skutečnost, že řada ze stanovisek organizací odezněla na okresních konferencích KSČ konaných již následující den. Ve většině případů se jednalo o postoje vyjadřující spíše podporu výzvě a nesouhlas se stanovisky centra. V některých případech se však vyskytly i postoje ZO odmítajících znění Dva tisíce slov a podporujících stanovisko PÚV. To se týkalo hlavně místních organizací tvořených na rozdíl od organizací závodních do značné míry i členy v důchodovém věku. Ti zastávali konzervativnější názory a leckteré radikálnější kroky jara 1968 v nich snadno vyvolávaly "obavy o osud socialismu". Nicméně obrodný proces přímo neodmítali.¹⁴

KV KSČ v Plzni k výzvě Dva tisíce slov stanovisko před okresními konferencemi KSČ nezaujal. Podobně postupovala i většina okresních výborů (OV). Toto ovšem nelze zcela hodnověrně doložit ve všech okresech v důsledku zatím nezpřístupněné příslušné pramenné základny. Příčiny tohoto postoje mohly být dány nedostatkem času - jen jeden den do konferencí. Avšak spíše se zde promítla skutečnost, že v dané situaci nejvyšší komunistické orgány v západních Čechách pokládaly toto řešení za nejvhodnější. V době, kdy již stály v čele rozjetého procesu obrody (a tudíž i demokratizace společnosti), byly vystaveny zároveň tlaku z ústředí odmítajícího Dva tisíce slov. V tomto tlaku ze dvou stran zvolily západočeské komunistické orgány většinou kompromisní řešení nezaujetím stanoviska, čímž nebyly kompromitovány před členskou základnou a širší veřejností a zároveň se nedostaly přímo do rozporu s pokyny z ústředí. Rovněž tak byl ponechán prostor pro vystoupení delegátů na okresních konferencích k otázce Dva tisíce slov. Pravděpodobnost tohoto záměru potvrzuje i skutečnost, že zmíněné orgány nevydaly prohlášení k výzvě či k postoji PÚV vlastně ani po konferencích. Výjimku představoval OV KSČ v Karlových Varech, který odvážně vyjádřil souhlas s výzvou Dva tisíce slov v prohlášení, s nímž 29. 6. seznámil delegáty okresní konference (viz níže).

Za zvlášť závažnou lze považovat diskusi k Dva tisíce slov na jednodenních mimořádných okresních konferencích KSČ konaných 29. 6. 1968. Předmětem jejich jednání byla zejména volba delegátů na mimořádnou krajskou konferenci, návrhy delegátů na mimořádný²⁸sjezd KSČ, otázky státoprávního

uspořádání a změn v politickém systému apod. Avšak podle pozdější zprávy předsednictva KV KSČ (PKV) v Plzni hodnotící konference se na všech hovořilo o výzvě Dva tisíce slov a o stanovisku ÚV KSČ k němu.¹⁵ Z dosavadních přístupných pramenů a tisku to lze u naprosté většiny věrohodně doložit. S výjimkou karlovarské konference nepředložili funkcionáři na konferencích své stanovisko k dané tematice. Jen v některých hlavních úvodních referátech (hlavních zprávách) vedoucích tajemníků OV byly krátké zmínky, ne vždy zcela jasně formulované. Na druhé straně zase na některých jednáních byly přečteny dopisy základních organizací vyjadřující jednoznačná stanoviska. Především však se stalo Dva tisíce slov a postoje PÚV k němu náplní řady diskusních příspěvků a polemik.

Nejvýraznější podporu výzvě Dva tisíce slov vyjádřili na konferencích okresů Karlovy Vary, Tachov a Sokolov. Šlo o pohraniční oblasti, kde špatné podmínky vedly k větší nespokojenosti.¹⁶ To se promítalo ve větší iniciativě při podpoře veškerých nových myšlenek a opatření, než v jiných západočeských regionech. Navíc na Karlovarsku již od okresní konference KSČ v březnu 1968 existovala v místním vedení reformní proces mimořádně rozhodně podporující skupina (Leopold Pavelka, Vratislav Bartůněk, dr. Zdeněk Braun, Jiří Navara aj.).

Hned při zahájení konference v Karlových Varech dostali delegáti stanovisko předsednictva OV (POV) KSČ k Dva tisíce slov. V něm byla závažná zejména tato pasáž: "Signatáři Dva tisíce slov chtěli pomoci obrodnému procesu. Mnoho z jejich myšlenek už zahrnuje Akční program. Některé jej však i překonávají".¹⁷ Karlovarské vedení tak vyjádřilo nejen toleranci vůči výzvě, ale do určité míry povýšilo i význam tohoto dokumentu jako v některých názorech přesahujícího v té době reformními komunisty všeobecně uznávaný Akční program KSČ. Zároveň POV v dopise připustilo možnost uveřejňovat i v budoucnu podobné "dobře míněné, byť do určité míry diskutabilní názory".¹⁸ Delegáti konference vyslovili při hlasování s tímto stanoviskem POV naprostý souhlas. Vzhledem k tomu již hlavní referát vedoucího tajemníka OV L. Pavelky ani diskuse na tuto problematiku příliš zaměřeny nebyly. Nicméně o výrazné podpoře výše uvedených přístupů POV svědčí následující konstatování zahrnuté ve stanovisku mimořádné okresní konference v Karlových Varech: "Ztotožňujeme se se stanoviskem POV k výzvě Dva tisíce slov, protože toto stanovisko považujeme za velmi rozumné, uvážlivé a takové, jak je třeba v

podobných případech postupovat".¹⁹

Jinou cestou se ubírala podpora Dva tisíce slov na konferenci v Tachově. Zdejší OV KSČ vůči němu zaujal spíše odmítavé stanovisko. Navíc tajemník OV Zdeněk Talafa v hlavní zprávě uvedl, že základní organizace KSČ k textu výzvy zaujaly záporné stanovisko, což se v řadě případů nezakládalo na pravdě. Postoje tachovského vedení vyvolaly nespokojenost řady delegátů a vedly k bouřlivé diskusi. Druhým katalyzátorem se v tomto směru stalo přečtení dopisu zaslaného konferenci členy ZO SVVŠ a 1. ZDŠ ve Stříbře. Autoři dopisu uvedli, že "po pečlivém pročtení výzvy Dva tisíce slov na ni nevidí nic provokativního a že všichni členové ZO podporují upřímná slova L. Vaculíka i všech podepsaných". Zároveň podrobili kritice stanovisko PÚV a zejména dálnopis A. Indry jako projev "direktivního nařizování nesouhlasu nižším organizacím v době procesu obrody zarážející".²⁰ V rozsáhlé diskusi téměř všichni odmítli jednoznačnou negaci Dva tisíce slov ze strany ÚV. Nesouhlasili jen s tím, že část jeho textu nabádala k "řešení situace všemi prostředky".²¹ Za velice podnětné lze z diskuse považovat toto tvrzení: "Nesouhlasíme sice s celým zněním Dva tisíce slov, ale odmítáme jeho jednoznačné odsouzení. Dokud bude KSČ nahrazovat politický boj odsouzením, nebude dost silná". Jednalo se o principiální postoj dokumentující v dané době značně vysoký stupeň demokratického uvažování. Podobně byla formulována i řada jiných vystoupení. Někteří diskutující v této spojitosti otevřeně kritizovali A. Indru, jehož označovali za "nositele starých metod" a "již dávno nepatřícího do PÚV".²²

Konference v Sokolově se vyznačovala velice rušnou a také dosti rozporuplnou diskusí. Většina diskutujících vyjádřila souhlas s výzvou Dva tisíce slov. Výhrady byly jen k některým jejím formulacím. Zároveň zde odezněla kritika stanoviska PÚV - v podobném duchu jako na tachovské konferenci. Nicméně sokolovská konference byla jedinou, kde polemika k Dva tisíce slov zabrala příliš mnoho času, čímž utrpělo projednání jiných otázek. Takto ji hodnotil regionální tisk i KV KSČ v Plzni.²³

Smíšené postoje k Dva tisíce slov vyjadřovaly diskuse na konferencích okresů Cheb, Domažlice a Plzeň - jih. Diskusi k tomuto dokumentu na konferenci okresu Cheb podnítily dopisy zaslané na její jednání základními organizacemi KSČ některých závodů Chebska (Ohara, Cremona aj.). Řada diskutujících vyslovila obavy, aby "některé formulace vyňaté z textu výzvy nebyly využity proti poctivým lidem".³⁰ Přesto však převažoval názor, že

obsah tohoto dokumentu nelze jednoznačně odsoudit.²⁴ Na konferenčním jednání komunistů Domažlicka zazněla v diskusi některá značně odmítavá stanoviska k Dva tisíce slov. Avšak řada delegátů uvedla, že mnoho bodů z jeho textu je pravdivých. Někteří poukazovali na nutnost výzvu si přečíst několikrát a tak ji lépe pochopit. Objevily se i již výše zmiňované principiální postoje nepokládající za rozhodující souhlas či nesouhlas s obsahem, ale schopnost dát prostor názorové pluralitě (tj. nepřímo vyjádřená kritika stanoviska PÚV). V té souvislosti bylo například uvedeno: "Dialektika nás přece učí, že jen ve střetávání názorů, byť i protichůdných, je naše cesta k pokroku". I vedoucí tajemník OV František Machálek uvedl, že některá kritika autorů výzvy vůči komunistům je oprávněná a podnětná.²⁵ Značně bouřlivá diskuse proběhla na konferenci okresu Plzeň - jih. Vedle některých negativních názorů na Dva tisíce slov zde zazněla i řada podpůrných stanovisek. Některá z nich podrobovala kritice přístupy PÚV KSČ k němu v podobném slova smyslu jako diskutující na konferenci v Tachově (viz výše). Převažovala však stanoviska smíšená. V nich na jedné straně delegáti uznávali opodstatněnost a pravdivost některých myšlenek dokumentu (např. termín "pravda na tělo") a na straně druhé odmítali jeho jiné pasáže (zejména jím doporučené prostředky k řešení situace).²⁶

Negativní postoje vůči výzvě Dva tisíce slov převládaly na konferencích okresu Klatovy a Plzeň - sever. U Klatovska se promítlo většinou zemědělské zaměření okresu. Zemědělské obyvatelstvo nebylo na politické dění orientováno zdaleka tak aktivně jako dělnictvo větších závodů a inteligence. V případě okresu Plzeň - sever zřejmě svou roli sehrála skutečnost, že zde bylo větší zastoupení starších komunistů (vůči novým krokům váhavějších) než v jiných okresech Západočeského kraje. Na konferenci Klatovska se delegáti shodli, že výzva Dva tisíce slov "by mohla ohrozit uskutečnění Akčního programu KSČ, politiky Národní fronty i vlády republiky". Přesto i zde zazněly názory do určité míry zpochybňující odmítavé stanovisko dálnopisu podepsaného A. Indrou, i když většinou vyjádřené nepřímo. Například v hlavním referátu vedoucí tajemník OV Josef Mařík při upozornění na údajné nebezpečí výzvy Dva tisíce slov ihned dodal, že "na druhé straně není ani na Klatovsku nebezpečí zprava příliš silné". V rezoluci z konference však bylo podpořeno stanovisko PÚV.²⁷ Diskutující na konferenci okresu Plzeň - sever většinou hodnotili manifest Dva tisíce slov jako "odvádějící pozornost od řešení hlavních problémů". Někteří z nich vyslovovali i výhrady k jednotlivým signatářům výzvy (k Jiřímu Hanzelkovi, Emilu Zátopkovi, Věře³¹Čáslavské aj.).²⁸

Pro nedostatek zpráv v dostupných zdrojích nelze zatím hodnověrněji doložit reakci na výzvu Dva tisíce slov na konferencích okresů Rokycany a Plzeň - město. Na Rokycansku tehdy nebyl na rozdíl od jiných okresů vydáván ani žádný okresní tisk (až od 11. 7. 1968 týdeník Rokycansko). O městské konferenci v Plzni sice na stránkách Pravdy zprávy jsou, ale o názorech delegátů na Dva tisíce slov se tu nehovoří. Jen Škodovák přinesl krátké konstatování, že se zde většina delegátů ztotožnila s prohlášením PÚV k výzvě.²⁹ KV KSČ v Plzni ani v dalších dnech nezaujal oficiální stanovisko k výzvě Dva tisíce slov. Jen na plenárním zasedání tohoto orgánu dne 2. 7. byla do zprávy hodnotící politickou situaci v kraji zapracována stručná zmínka o reakci na ni při okresních konferencích. V ní se uvádí: "Diskuse k tomu byly celkem klidné a věcné a obsahovaly rozdílná stanoviska. K Dva tisíce slov vystoupili v diskusích i někteří zástupci ÚV KSČ, ne však se stejným úspěchem".³⁰ O náplni názorů diskutujících se nejvyšší orgán kraje nezmiňoval, což jen potvrzuje jeho výše zmiňovaný neutrální a kompromisní (i vyhýbavý) postoj k této otázce.

Výše zmíněná formulace tohoto pléna KV KSČ při hodnocení vystoupení členů ÚV na konferencích je diskutabilní. Z dosud využitelných pramenů se náplň jejich příspěvků dá doložit jen málo. Lze předpokládat, že se buď ztotožnili se stanoviskem PÚV, anebo k tomuto problému nevystoupili. Krajský i okresní tisk věnoval názorům na Dva tisíce slov v rámci zpráv z konferencí značnou pozornost. Avšak zmínky o vystoupení zástupců ÚV v této souvislosti v něm nejsou. Dá se tedy předpokládat, že nikde nehovořili v duchu odporujícím stanovisku PÚV. Zároveň nejsou zmínky o nějaké vyostřené polemice místních delegátů s nimi na konferenčních jednáních, kde nesouhlas s odsouzením Dva tisíce slov komunistickým vedením byl zvláště výrazný (Karlovarsko, Tachovsko, Sokolovsko). Přesto lze uvést dva příklady vystoupení členů ÚV svědčící o nestejně úrovni jejich náplně. V diskusi konference okresu Domažlice vystoupila Libuše Hrdinová (zastupující v ÚV Západočeský kraj). Podpořila sice odmítnutí výzvy Dva tisíce slov ze strany PÚV, ale konkrétní kritice podrobila jen jeho některé pasáže (nabádání ke stávkám, ke vzniku nových organizací apod.). Zároveň poukázala, že k uskutečnění některých myšlenek výzvy jsou "vhodnější jiné demokratické prostředky" (zejména otázka odchodu neschopných funkcionářů). Vyloučila možnost jakéhokoliv mocenského zásahu vůči autorům výzvy.³¹ Naproti tomu zástupce ÚV Jan Havelka se na konferenci v Tachově v této záležitosti omezil jen na tristní obhajobu několika delegátů³² kritizovaného A. Indry.³² Snažil se

zde glorifikovat Indrovo vystoupení na krajské konferenci KSČ v dubnu 1968 v Ostravě.³³

Dne 2. 7. projednala výzvu Dva tisíce slov rada Západočeského krajského národního výboru (ZKNV). Následovalo vydání prohlášení tohoto orgánu zveřejněné v krajském tisku. ZKNV v něm sice vyjádřil nesouhlas s výzvou, nicméně se zdržel její ostré kritiky. Jeho stanovisko obsahovalo jen podporu prohlášení vlády předneseného jejím předsedou Oldřichem Černíkem v Národním shromáždění a nesouhlasícího s výzvou. Jinak prohlášení ZKNV zahrnovalo doporučení okresním a místním národním výborům, aby "soustředily hlavní pozornost na projednávání akčních programů".³⁴ Spíše tedy šlo o nepřímou vyjádřený nesouhlas s Dva tisíce slov jako (z pohledu ZKNV) odvádějícího pozornost od hlavních úkolů procesu reforem. Přesto se i na půdě ZKNV vyskytly projevy nesouhlasu s jednoznačným odsouzením Dva tisíce slov ústředními orgány. Dokladem toho byly v dalších dnech hlavně připomínky účastníků členů ZO KSČ ZKNV. Na schůzi této organizace byl otevřeně podroben kritice A. Indra. Účastníci schůze zejména na jeho adresu uvedli, že "využil nepřítomnosti A. Dubčeka na předsednictvu ÚV k zaujetí stanoviska k článku Dva tisíce slov jménem PÚV". K tomuto stanovisku ZO KSČ ZKNV se dostalo na své pozdější schůzi předsednictvo KV KSČ při hodnocení názorů a postojů v kraji. Avšak zápis z této schůze zahrnuje pouze konstatování jeho náplně bez zaujetí postoje nejvyššího orgánu kraje.³⁵

V prvních červencových dnech vzešla ze závodů, kulturních zařízení a veřejných schůzí řada rezolucí zaujímající stanovisko k otázce výzvy Dva tisíce slov. Všechny byly psány "jménem pracujících" a zahrnovaly desítky podpisů. Část z nich se za výzvu rázně stavěla. Jiné ji naopak odsuzovaly. V tomto případě se ovšem jejich autoři odvolávali většinou na některé myšlenky výzvy, které vytrhávali z kontextu. Většina těchto prohlášení však hodnotila dokument velice střízlivě - s výhradami k některým pasážím, ale zároveň s uznáním jeho možného přínosu pro obrodný proces. Především však převládala kritika postoje ústředních orgánů považovaného za odporující kursu nastoleném po lednu 1968 (tj. demokratizace společnosti a možnost politického dialogu).

Zejména pracující OP Škoda opět podrobili kritice stanovisko členů ÚV KSČ, ÚV Národní fronty a především některých poslanců Národního shromáždění. Zaměstnanci konstrukce Závodů ozubená kola k tomu například uvedli: "Zastáváme ten názor, že každý³³ poctivý český občan, který má

zájem o skutečně demokratický socialismus a jeho humánnost, nevidí v článku Dva tisíce slov výzvu ke kontrarevoluci, ale podporu k dalšímu prohloubení demokracie v naší vlasti". Zaměstnanci Závodu náradí ve Škodovce odsoudili zejména již výše zmíněné vystoupení gen. S. Kodaje, jehož tón označili za "připomínající předlednovou praxi". Ostře odmítli jeho výpad proti signatářům výzvy označující je za "maloměšťáky socialismem vyakčněné". Nesouhlasili také s Kodajovým apelem na "podniknutí nějakých opatření proti autorům výzvy".³⁶ Podporu výzvě rovněž vyjádřili dělníci, technici a úředníci závodu SVA Holýšov.

Vedle závodů se za Dva tisíce slov postavili rozhodně také některá umělecká a vědecká pracoviště. Především se jednalo o komunistickou organizaci Divadla J. K. Tyla a zaměstnance Vysoké školy strojní a elektrotechnické v Plzni. Většina uvedených rezolucí se shodla, že "z výzvy Dva tisíce slov nejsou patrné protisocialistické a protikomunistické tendence". Proto se pod nimi často objevovalo razítko ZO KSČ. Především však z nich vyplývala skutečnost, že v tehdejší situaci byl již v širší veřejnosti značně zakořeněn smysl pro demokracii i pluralitu názorů. V tomto směru lze hovořit i o skutečnosti, že vedoucí orgány, byť podporující československou reformu, v zajetí úzkostlivé snahy nepřesáhnout meze stanovené vedoucí rolí KSČ poněkud podcenily svým postojem k Dva tisíce slov vyspělost myšlení veřejnosti. K tomu jeden z tehdejších nejaktivnějších redaktorů deníku Pravda Václav Němec výstižně uvedl: "Ukazuje se, že některé (i nejvyšší) orgány podcenily schopnost dělníků, techniků, umělců aj. Lidé se již naučili zkoumat každou pravdu, ať je předkládána jako článek v novinách, anebo jako oficiální prohlášení. A umějí si vybrat".³⁷ Stanovisko ústředních orgánů k výzvě Dva tisíce slov podrobili kritice i pracovníci západočeské kulturní fronty. Ti sice nebyli tak iniciativní jako v některých jiných oblastech (Opavsko, Ostravsko, Ústecko), ale přesto patřili k hlavním silám procesu reformy. 5. 7. vydali "Provolání kulturní fronty ke krajské konferenci KSČ a ke všem pokrokovým dělníkům, rolníkům, inteligenci a mládeži Západočeského kraje". Jeho text byl publikován v deníku Pravda a na mimořádné krajské konferenci KSČ rozmnožen všem delegátům. Autoři v něm vykládali stanovisko PÚV k výzvě Dva tisíce slov dokonce několika možnými způsoby - "podcenění veřejnosti, projev absolutní neznalosti situace". Připouštěli dokonce i možný záměr PÚV "využít tuto záležitost k oklamání určité části komunistů a širší veřejnosti". Doporučili, aby při takovýchto záležitostech se lidé mohli řídit vlastním³⁴ úsudkem. Dálnopis podepsaný A.

Indrou odmítli v té souvislosti jako "projev vedoucího orgánu přisvojovat si právo zabraňovat nižším orgánům a organizacím vyslovovat své názory nebo se k jiným názorům připojovat" i jako "neslučitelný s demokracií".³⁸ Celkově šlo o výrazný protest odmítající dřívější praxi direktivních metod komunistického vedení.

Mimořádná krajská konference západočeské krajské organizace KSČ proběhla v Plzni ve dnech 6. - 7. 7. 1968. Podobně jako konference v jiných krajích přispěla k radikalizaci procesu reform. I na tomto jednání se představitelé KV KSČ k otázce výzvy Dva tisíce slov téměř nevyjadřovali. V hlavním referátu vedoucího tajemníka L. Kardy o tom není žádná zmínka. Rezoluce konference k politické situaci v kraji zahrnovala jen totéž stručné shrnutí postojů delegátů na okresních konferencích k výzvě, jaké již najdeme na zasedání pléna KV KSČ dne 2. 7. (viz výše). Z členů předsednictva otevřeněji vystoupil na konferenci v této záležitosti jen R. Kubáček (též předseda KV Národní fronty a ředitel Divadla J. K. Tyla). V diskusi spolu se čtyřmi dalšími delegáty nesouhlasil s jednoznačným odsouzením signatářů Dva tisíce slov jedním z diskutujících. Nicméně se tato skupina ohradila spíše vůči způsobu podání tohoto příspěvku, než proti jeho náplni.³⁹

Na výzvu Dva tisíce slov a na stanovisko ústředních orgánů vůči ní celkem logicky musely být zaměřeny diskusní příspěvky. Přesto tomu nebyla věnována tak velká pozornost jako v diskusi některých okresních konferencí. Z celkem šedesáti diskusních příspěvků zazněla přímá reakce na toto tema jen v jedenácti.⁴⁰ To mohlo být dáno šíří jiných aktuálních otázek projednávaných na konferenci. Zároveň se tu však také mohla promítnout snaha většiny delegátů tuto ožehavou záležitost raději ponechat stranou (v souladu s postojem komunistického vedení kraje). V diskusních příspěvcích, které se k výzvě Dva tisíce slov vztahovaly, však převládaly názory tento dokument podporující a někdy i dost otevřeně kritizující postoje ústředních orgánů. Zejména Jiří Navara (ZO KSČ Symfonického orchestru Karlovy Vary) označil stanovisko PÚV v této záležitosti nejen za příliš tvrdé, ale také za unáhlené. K tomu uvedl, že "komunistické vedení se tak dostalo do rozporu s veřejným míněním, které výzvě nepřikládalo ani zdaleka tak nepřátelské úmysly". Dálnopis A. Indry označil za "nepřispívající ke klidu, jenž nyní tak nutně potřebujeme". Ing. Jaroslav Bureš zastupující Vysokou školu strojní a elektrotechnickou v Plzni ke stanovisku ústředních orgánů uvedl: "Projevily se v něm staré metody, čímž jsme udělali článku Dva tisíce slov³⁵zbytečně mohutnou reklamu". V

jiných vystoupeních zazněla sice kritika některých pasáží výzvy Dva tisíce slov, zároveň však diskutující ukazovali na zbytečně ostré přístupy k ní z ústředí (jako odporující pluralitě názorů). Objevilo se i konstatování: "Řada lidí se o tento článek začala zajímat až po vyhlášení stanoviska ÚV KSČ. PÚV tak vlastně tomuto článku udělalo velmi dobrou reklamu". Vystoupení odsuzujících celkově text výzvy byla menšina. Navíc se jednalo spíše o nepřímé narážky.⁴¹ Zástupci ÚV KSČ se na konferenci ve svých vystoupeních k otázce reakce ÚV na Dva tisíce slov vůbec nevyjádřili (František Kriegl, Libuše Hrdinová, Karel Poláček). Přitom F. Krieglovi (jednomu z nejprogressivnějších představitelů proreformních myšlenek) byl dán dotaz "na tělo". J. Navara se jej ve svém příspěvku přímo dotázal: "Proč PÚV pokládalo za nutné tak rychle, aniž by si to ověřilo reagenty lidí, zaujmout zbytečně tvrdé stanovisko k výzvě Dva tisíce slov"? Vystoupení F. Kriegla na konferenci bylo hodnoceno jako velice podnětné. Delegátům imponovala také jeho schopnost zaujímat postoje k některým diskusním vystoupením. Reagoval na řadu dotazů k různým otázkám - nikoliv však na dotaz J. Navary.⁴² Zástupci ÚV pokládali zřejmě za nejtaktičtější se k problému reakce na výzvu Dva tisíce slov již nevyjadřovat (stejně jako západočeské komunistické vedení). Do jisté míry tím sledovali samozřejmě zachování co největší jednoty a koncentrace na nejaktuálnější problémy (další uskutečňování akčního programu, stále evidentnější nebezpečí vměšování zvenčí).

I po krajské konferenci se ještě objevovaly rezoluce některých pracovišť vyslovující většinou podporu výzvě Dva tisíce slov a podrobující kritice postoj z ústředí. Zvláště výrazná, masová i veřejně prezentovaná byla podpora vyjádřená výzvě pracovníky Jednoty LSD v Chebu. Toto prohlášení podepsalo 115 jejích zaměstnanců a navíc se objevilo na stránkách místního týdeníku Hraničář. Podepsaní označili text výzvy za "určený všem lidem, kterým není lhostejný osud našeho státu". Dále odsoudili postoj poslanců NS a výroky gen. S. Kodaje označili za "brzdící demokratický vývoj". Reakci PÚV posoudili jako nesprávnou. Na rozdíl od většiny jiných rezolucí vyjadřujících podporu dokumentu Dva tisíce slov autoři tohoto prohlášení souhlasili i s jeho částí ukazující, jak přimět k odchodu funkcionáře, kteří svých funkcí zneužili. Dále rovněž odsoudili anonymní dopis adresovaný tehdy předsedovi Svazu Čs. spisovatelů Eduardu Goldstückerovi i podobné anonymní výhrůžky dalším hlavním představitelům československé reformy.⁴³

Výraznou roli hrál v rámci reakce na otázky spojené s výzvou Dva tisíce slov západočeský tisk. Ten byl již od ledna³⁶1968 jakýmsi katalyzátorem a v

některých okresech k této otázce přistupovali smíšeně, anebo i podporovali stanovisko PÚV. Zde se promítla odlišná sociální struktura i poloha jednotlivých okresů. Zároveň zde byla patrná dost velká autorita západočeského komunistického vedení, které si dokázalo získat širší veřejnost podporou procesu reforem, ale zároveň prosazovalo spíše méně vyostřené formy vystoupení a hlavně se snažilo nepřesahovat "lednové limity" (tj. nedostat se do otevřeného rozporu s politikou ÚV).

Přesto lze v západních Čechách hovořit o převažující podpoře výzvy Dva tisíce slov na okresních konferencích i v rezolucích vzešlých z řady pracovišť. Z delegátů, kteří se takto vyjádřili na konferencích, se jednalo zejména o dělníky větších závodů, pedagogy a představitele kulturní fronty. Stanovisko ÚV k výzvě se setkalo s kritikou zejména v pohraničních oblastech. I v jiných okresech však lze registrovat rozmanité formy nesouhlasu s tímto stanoviskem, i když ne vždy vyjádřené jednoznačně. Podporu měly postoje ÚV jen v některých oblastech s menší koncentrací dělnictva a inteligence. Významnou roli sehráli podobně jako v jiných regionech novináři informující podnětně o postojích k výzvě Dva tisíce slov a leckdy sami zaujímající podpůrná stanoviska.

Za jisté specifikum lze v západočeském regionu považovat principiální postoje části delegátů okresních konferencí i krajské konference a autorů některých rezolucí k výzvě Dva tisíce slov a k jejímu hodnocení ústředními orgány. Nesouhlas s jednoznačným odmítnutím Dva tisíce slov převažoval i v jiných českých a moravských krajích. Nositelé těchto postojů však většinou argumentovali s tím, že Dva tisíce slov neznamena "nebezpečí kontrarevoluce" apod. Je to patrné i ze zpráv okresních zmocněnců Komise vlády pro analýzu událostí let 1967 - 1970, z tisku i z některých archivních pramenů jiných regionů. V západních Čechách můžeme však doložit četné názory, které nestavěly na první místo otázku souhlasu či nesouhlasu s náplní obsahu Dva tisíce slov. Jejich hlasatelé zpochybňovali negaci Dva tisíce slov ze strany PÚV spíše z hlediska principu - jako projev potlačování názorové plurality. Přitom právě takovéto postoje vybíral z diskusních příspěvků konferencí nebo z textu rezolucí a na svých stránkách s oblibou zveřejňoval západočeský tisk. Toto lze hodnotit jako projev poměrně velké vyspělosti demokratického myšlení v západních Čechách. Není samozřejmě vyloučeno, že takovéto postoje budou doloženy později i z jiných regionů, kde zatím výzkum pramenů k problematice vývoje v roce 1968 příliš neprobíhal.

Krajské orgány KSČ v republice neodmítaly Dva tisíce slov jako celek. Stavěly se jen proti některým jeho pasážím (zejména výzvy k akcím).⁴⁷ KV KSČ v Plzni k tomuto dokumentu stanovisko v podstatě nezaujal a víceméně se o to ani nesnažil. To na jedné straně odráželo snahu podporovat reformní proces, ale zároveň se vyvarovávat přímých střetů s ústředím a podpory otevřenějších akcí nesouhlasu s politikou ÚV KSČ.⁴⁸ Na straně druhé se tak západočeští vedoucí představitelé takticky vyhýbali pokynům z ÚV. Historik J. Navrátil uvádí, že komunistická vedení jednotlivých krajů zejména na červencových krajských konferencích uplatňovala určitý rezervovaný postoj vůči tomu, k čemu je zavazovala usnesení ÚV (většinou zase vynucená tlakem sovětských orgánů). Zejména to ukazuje v souvislosti s tzv. konsolidací. Vyhýbavé postoje J. Navrátil označuje nejen za zpochybňování závaznosti usnesení ÚV (hlavně květnového pléna 1968), ale i za jisté projevy "otřesení principů demokratického centralismu v KSČ".⁴⁹ V podobném duchu můžeme hodnotit i vyhýbavé postoje (resp. téměř mlčení) západočeského komunistického vedení k výzvě Dva tisíce slov. Jeho představitelé jí nevyjádřili sice přímou podporu. Zároveň však také nikterak (ani na krajské konferenci) neodmítli ostrou kritiku jejího odsouzení ze strany ÚV prováděnou na řadě okresních konferencí a v četných rezolucích. Tak se de facto nepostavili za plnění pokynů shora a ponechali volný průchod kritice komunistického ústředí v regionu. I to je třeba považovat za součást "otřesení principů demokratického centralismu v KSČ" začátkem léta 1968.

Poznámkový aparát

- 1) Hyna, A.: Československá krize 1967 - 1970 a západní Čechy. Plzeň 2001.
- 2) Dokument Dva tisíce slov byl označován jako manifest, prohlášení, článek apod. V této studii bude zachováno jednotné označení "výzva". Z hlediska územního vymezení jde o tehdejší Západočeský kraj. Ten vznikl z předchozího Plzeňského a Kralovarského kraje v roce 1960, kdy nová reorganizace státní správy vedla k redukci krajů a ke změně jejich územního uspořádání.
- 3) Podrobněji Navrátil, J. - In: Československo roku 1968. 1. díl. Praha 1993, s. 123.
- 4) Blíže Vondrová, J. - Navrátil, J. a kol.: Mezinárodní souvislosti československé krize 1967 - 1970. Brno 1995, s. 14 - 15.
- 5) Zatím přístupné jen v Stáních okresních archívech Domažlice, Tachov, Blovice a Plasy. Ve Stáním kresním orchívu (SokA) Plasy však nebyl dosud kompletní zápis z mimořádné okresní konference KSČ 29. 6., kde se právě na Dva tisíce slov reagovalo.
- 6) Například zde nenalezneme odvážná stanoviska typu vystoupení reformistické skupiny KV KSČ v Ostravě, která znepokojila i ústřední vedení KSČ. Blíže Jiřík, K.: Demokratický proces v Ostravě a jeho násilné potlačení. In: Svědectví o roce 1968 v Ostravě. Ostrava 1998, s. 24 - 25.
- 7) Podrobněji Hyna, A.: Československá krize³⁹1967 - 1970 a západní Čechy. Plzeň

2001, s. 169 - 170.

8) Rok šedesátý osmý v usneseních a dokumentech ÚV KSČ. Praha 1969, s. 228.

9) Blíže Pravda z 29. 6. 1968, roč. 49, č. 155, s. 1 - 2.

10) Poslanec gen. S. Kodaj označil na čtvrtém dni zasedání NS (27. 6.) text Dva tisíce slov za "výzvu ke kontrarevoluci a odporující zákonu". Zároveň navrhoval, aby se jí zabýval generální prokurátor. Práce z 28. 6. 1968, roč. XXIV, s. 4.

11) Škodovák z 5. 7. 1968, roč. 39, č. 54, s. 2.

12) Tamtéž.

13) Západočeský kraj měl z tehdejších krajů třetí největší procento podílu obyvatelstva v produktivním věku (do 59 let). Středočeský kraj v číslech. Praha 1964, s. 38.

14) Nicméně ani v řadách staršího obyvatelstva západních Čech nelze z této doby doložit skupinové projevy odporu k reformním myšlenkám (jen výhrady a pochybnosti).

15) Státní oblastní archiv (SOA) v Plzni, fond (f.) KV KSČ Plzeň, karton (kart.) 51, inventární číslo (inv. č.) 251. Zápis z plenárního zasedání Západočeského KV KSČ ze dne 2. 7. 1968.

16) O problematice v západočeských pohraničních oblastech (zejména bavorsko - české pohraničí) pojednává podrobněji M. Krausová. Krausová, M.: Okupace ČSSR r. 1968 očima bavorského pohraničního tisku. In: Dějepis XIX. Plzeň 2002, s. 55 – 72.

17) Pravda z 2. 7. 1968, roč. 49, č. 157, s. 2.

18) Tamtéž.

19) Stráž míru z 9. 7. 1968, roč. XXIII, č. 28, s. 1 - 2.

20) Státní okresní archiv v Tachově - zatím nezařazeno. Zápis z mimořádné okresní konference KSČ v Tachově, konané dne 29. 6. 1968.

21) Tachovská jiskra z 5. 7. 1968, roč. XIX, č. 27, s. 1.

22) Státní okresní archiv v Tachově - Archiv KV KSČ v Plzni, fond (f.) č. 391, svazek (sv.) č. 2, archivní jednotka (arch. j.) č. 6. Zápis z mimořádné okresní konference KSČ v Tachově, konané dne 29. 6. 1968.

23) Sokolovská jiskra z 3. 7. 1968, roč. XVII, č. 1, s.1; Pravda z 30. 6. 1968, roč. 49, č. 156, s. 1; SOA, f. KV KSČ, kart.51, inv. č. 251. Zápis z plenárního zasedání Západočeského KV KSČ ze dne 2. 7. 1968.

24) Hraničář z 2. 7. 1968, roč. IX, č. 27, s. 1.

25) Státní okresní archiv Domažlice v Horšovském Týně - Archiv KV KSČ v Plzni, f. č. 311, sv. č. 2, arch. j. č. 6. Protokol mimořádné okresní konference KSČ v Domažlicích, konané dne 29. 6. 1968.

26) Pravda z 30. 6. 1968, roč. 49, č. 156, s. 2.

27) Nové Klatovsko z 5. 7. 1968, č. 27, s. 4.

28) Zpráva okresního zmocněnce Komise vlády ČSFR pro analýzu událostí let 1967 - 1970 za Plzeň - sever, s. 7. Dokumentaristické oddělení Ústavu pro soudobé dějiny v Praze.

29) Škodovák z 5. 7. 1968, roč. 39, č. 54, s. 2.

30) SOA v Plzni, f. KV KSČ Plzeň, kart. 51, inv. č. 251. Zápis z plenárního zasedání Západočeského KV KSČ ze dne 2. 7. 1968.

31) Státní okresní archiv Domažlice v Horšovském Týně - Archiv KV KSČ v Plzni, f. č. 311, sv. č. 2, arch. j. č. 6. Protokol mimořádné okresní konference KSČ v Domažlicích, konané dne 29. 6. 1968.

32) Státní okresní archiv v Tachově - Archiv KV KSČ v Plzni, f. č. 391, sv. č. 2, arch. j. č. 6. Zápis z mimořádné okresní konference KSČ v Tachově, konané dne 29. 6. 1968.

33) Přítom vystoupení A. Indry na krajské konferenci KSČ v dubnu 1968 v Ostravě bylo hodnoceno v režii obrodného procesu jako⁴⁰"nepříliš úspěšné". Blíže Janáček, F.,

- Moravec, J. - In: Československo roku 1968. 1. díl. Praha 1993, s. 79 - 80.
- 34) SOA v Plzni, f. Západočeský krajský národní výbor, kart. 37. Zápis ze zasedání rady ZKNV, konaného dne 2. 7. 1968.
- 35) SOA, f. KV KSČ Plzeň, kart. 176, inv. č. 1343. Zápis ze 7. schůze předsednictva Zpč. KV KSČ z 14. 8. 1968. A. Dubček v té době zavítal právě mezi pracující plzeňské Škodovky.
- 36) Pravda z 10. 7. 1968, roč. 49, č. 164, s. 1.
- 37) Tamtéž.
- 38) SOA v Plzni, f. KV KSČ Plzeň, kart. 18, inv. č. 17. Zápis z mimořádné krajské konference KSČ, konané dne 6. - 7. 7. 1968 (text "Provolání..."). Provolání komunistů západočeské kulturní fronty obsahovalo ještě řadu jiných podnětných myšlenek (např. již i upozornění na nebezpečí sovětské intervence).
- 39) SOA v Plzni, f. KV KSČ Plzeň, kart. 18, inv. č. 17. Zápis z mimořádné konference Západočeského KV KSČ, konané dne 6. - 7. 7. 1968.
- 40) Tamtéž.
- 41) Tamtéž.
- 42) Tamtéž. Nevyjádřili se k tomu ve svých vystoupeních ostatně ani prezident L. Svoboda a místopředseda vlády O. Šik, kteří začátkem července 1968 navštívili Plzeň.
- 43) Hraničář z 16. 7. 1968, roč. IX, č. 29, s. 3.
- 44) Pravda z 10. 7. 1968, roč. 49, č. 164, s. 1.
- 45) Navrátil, J. - In: Československo roku 1968. I. díl. Praha 1993, s. 124 - 125; Kaplan, K.: Československo v letech 1967 - 1969. 4. část. Praha 1993, s. 46.
- 46) Kaplan, K.: Československo v letech 1967 - 1969. 4. část. Praha 1993, s. 46.
- 47) Kaplan, K.: c. d., s. 46.
- 48) Právě taková orientace vedla k tomu, že proreformní představitelé komunistického vedení v západních Čechách zůstali i v nástupu normalizace ve funkcích déle, než v jiných krajích. Podrobněji Hyna, A.: Československá krize 1967 - 1970 a západní Čechy, s. 133 - 134.
- 49) Navrátil, J. - In: Československo roku 1968. I. díl. Praha 1993, s. 124.

On the Response to the *Two Thousand Words* Appeal in West Bohemia

Summary

The study is dedicated to the response to the *Two Thousand Words* appeal in West Bohemia. The introductory passages deal with the background to this document and with the general situation in the West Bohemian region in the early summer of 1969, when the attempt at the reform of socialism culminated. The main part explores the development of the reaction to the document's idea, as well the standpoint of the central authorities from late June to mid-July of 1968. Of particular interest are the attitudes of the main regional and district authorities and also some significant institutions. The conclusion places an emphasis on the specificity of West Bohemia's attitude towards this issue within the context of the then Czechoslovakia. The author drew on unpublished archive sources and the contemporary press.

Zum Echo des Aufrufes „Zweitausend Worte“ in Westböhmen

Zusammenfassung

Der vorliegende Beitrag befaßt sich mit dem Echo des Aufrufes „Zweitausend Worte“ in der westböhmischen Region. Nach der allgemeinen Charakteristik dieses Dokumentes wird die Lage in Westböhmen zum Sommeranfang 1968 beschrieben. In dieser Zeitperiode kulminierte die Reformbewegung in der damaligen Tschechoslowakei. Der Schwerpunkt der Studie besteht in der Analyse von Reaktionen der kommunistischen Zentralorgane auf den Aufruf „Zweitausend Worte“ vom Juni bis Juli 1968. Es handelt sich dabei um Stellungnahmen der Bezirks- und Kreisorgane, sowie einiger wichtigen Betriebe der Region. Spezifika der westböhmischen Region werden zum Schluß hervorgehoben. Der Autor stützt sich auf nicht publizierte Archivmaterialien und auf die zeitgenössische Presse.